

Zikir Allah'ı Anmak ve Hatırlamak

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh.

Allah cümleden razı olsun. Cümlemizi rahmetine erdirdin. Hem dünyada hem âhîrette aziz ve bahtiyar olun.

Sevdiğimiz bir kardeşimiz bizi davet etti, evine geldik. Kitabı kendisine verdik. “Aç bir sayfa” dedik; o da bize bir sayfa açtı. Oradan birinci hadîs-i şerîfi okuyorum:

a. Allah'ı Zikredin

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Atâ b. Yesâr'dan *mürsel* olarak Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuş:

أُذْكِرُ اللَّهَ عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَشَجَرٍ.

Üzküru'llâhe inde külli hacerin ve şecerin.

Birinci hadîs-i şerîf zikirle ilgili.

Üzkürüllah. “Allah'ı zikredin.” *İnde külli hacerin ve şecerin.* “Her ağacın yanında ve her taşın yanında Allah'ı zikredin.

Cenâb-ı Hakk'ın zikri.

İkinci hadîs-i şerîfi de okuyalım:

أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا خَامِلًا. قِيلَ: وَمَا الذِّكْرُ
الْخَامِلُ؟ قَالَ: الذِّكْرُ الْخَفِيُّ.

Üzküru'llâhe zikren hâmilen kîle veme'z-zikrü'l-hâmilü? Kâle: ez-Zikrü'l-hafiyyü.

Bu da Abdullah b. Mübarek'ten. Çok sevdiğim bir alim, mübarek bir alim, babasının ismi gibi. Onun tarafından kitabına alınmış; Gümüşhaneli Hocamız *rahmetullahi aleyh* oradan naklen veriyor.

Üzküru'llâhe. “Allah'ı zikredin.” *Zikren hâmilen.* “*Zikr-i hâmil* ile Allah'ı zikredin.”

Hâmil, *hı* harfi ile, noktasız *ha* olsa *hâmil* o zaman “taşıyıcı” demek olur, o değil. *Hı* harfi ile “aşağı, sessiz, az sesle” mânası, “Allah'ı az ses ile zikredin.”

Denildi ki;

Ve me'z-zikrü'l-hâmil. “Bu az, aşağı bir şeyle zikir nasıldır? *Kâle ez-zikrü'l-hafiyy.* “Hafî olan, saklı olan zikirdir.” buyurdu.

Şimdi bu iki iki hadîs-i şerîfte; zikrin her ağacın, taşın yanında olması ve sessiz olarak olması tavsiye edilmiş oldu.

“Zikir” kelimesini kısaca açıklayalım:

Arapça'da *zikir* kelimesi *zekere*, *yez kürü* fiilinin mastarıdır. “Zikretmek” demek, “anmak” demek, “hatırına getirmek” demek, “hatırında tutmak” demek, “hatırında olmak” demek.

Allah’ı zikretmek, Allah’ı hatırına getirmek, Allah’ın hatırında olması.

Zikrin mukabili olan fiil nedir?

Zekere yez kürü, “hatırlamak, anmak” demek.

Anmamak, hatırlamamak nedir?

O da *nesiye*, *yensâ*, *nisyân*, “hatırlamamak, unutmak” mânasına geliyor.

Demek ki zikrin mefhumu muhâlifî ile anlatacak olursak unutmanın zıddı, “unutmamak, hatırlamak” mânasına gelen bir kelime. Allah’ı zikretmek de; “Allah’ı hatırında tutmak, Allah’ın hatırında olması” demek oluyor.

Tabi insan dünya içindeki meşguliyetleri dolayısı ile işi gücü, gelen giden, konuşmalar sohbetler, gözünün kulağının takıldığı meşgaleler dolayısı ile bu işi yapamaz. Hatta unuttur, aklına gelmez, gelmeyebilir.

Ama tabi mü'min kullar; “bu hatırdan olmayı çok yapmak sevaplı” diye buna gayret ederler. Tefekkür ederler, muhâsebe-i nefis yaparlar. Yeri göğü incelerken, olaylara varlıklara bakarken, kelebeklere, çiçeklere, böceklerle bakarken; “Bunu Rabbim yaratmış.” diye Allah’ı hatırlarlar. Olayları gördükleri zaman, karşılaştıkları zaman; “Bu benim Rabbimin takdiridir.” derler.

Cenâb-ı Hakk’ın yarattığı varlıklar ve Cenâb-ı Hakk’ın yaptığı işler çevresinde olup bitenler, olanlar ölenler dolayısıyla Cenâb-ı Hakk’ı çok çok hatırlarlar. Tabi makbul olan Cenâb-ı Hakk’ın hep insanın hatırında olması ve böylece de Cenâb-ı Hakk hatırında iken Cenâb-ı Hakk’ın rızasına uygun hareket etmesidir.

Cenâb-ı Hakk’ı hatırlayacak, “Rabbim, âlemlerin Rabbi Allahu Teâlâ hazretleri beni

görüyor, Allahu Teâlâ hazretleri her yerde hazır ve nâzır, sözlerimi işitiyor, melekler benim yaptıklarımı kaydediyorlar. Allah beni hesaba çekecek.” diye her işini Cenâb-ı Hakk’ın rızasına uygun yapmaya çalışacak.

Hatırında tutmaktan maksat, itaat etmektir. Rızasını kazanmak için tam Cenâb-ı Hakk’ın istediği gibi hareket etmektir. O bakımdan bir insan Allah hatırında olsa da günah işlese -hadîs-i şerîflerde- zikretmiyor sayılıyor.

Hatta elinde tesbih olsun veyahut hatırında Allah olsun; “Allah’ı düşünüyor ama yine de o günahı işliyor; o zaman zikretmiyor.” demektir. Hadîs-i şerîflerde Peygamber Efendimiz bunu açıkça beyan eylemiştir.

Demek ki hatırlamaktan murat itaat etmektir, kulluğu güzel yapmaktır, rızasına uygun davranmaktır.

Allah’ı hatırından çıkarmamak için *hûş der dem*, “her nefes alışverişte şuurlu olmak,” Cenâb-ı Hakk’ın kulu olduğunu bilmek, O’na karşı kulluk görevini doğru yaptığını bilmek için, her an bunu düşünmesi için, hatırından kaçırmaması için tabi tesbih çekmek, zikrin

kelimelerini tekrar tekrar söylemek de bir çaredir. Böyle yaptıkça yavaş yavaş, yavaş yavaş bu zorlamalı, itmeli, kakmalı olan hatırlamak zikreden insanda daimî bir hal hâline gelir. O zaman devamlı Cenâb-ı Hakk'ı hatırında tutan, onu düşünen, her yaptığı işi Allah için yapan bir insan hâline gelir.

Onun için denmiştir ki; *ez-zikrû bi't-te-zekkûri*, “Cenâb-ı Hakk'ın insanın yâdında olması, hatırında olması, zikir işini çalışmakla olur, kendisini zorlamakla olur.”

b. Günde Yüz Defa Cenâb-ı Hakk'ın İsimlerini Zikredin

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bizlere sahih hadîs-i şerîflerinde çeşitli zikirleri tavsiye etmiştir:

“Günde yüz defa;

لا اله الا الله

lâ ilâhe illallah deyin, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerini zikredin.”

سبحان الله ، والحمد لله ، ولا إله إلا الله ،
والله أكبر ، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي
العظيم.

“Sübhâna’llâhi ve’l-hamdü lillâhi ve lâ
ilâhe illallâhu vallâhü ekber ve lâ havle ve lâ
kuvvete illâ billâhi’l-aliyyi’l-azîm’i yüz defa
söyleyin.”

Cenâb-ı Hakk’ın sıfatlarını belirten cüm-
leciklerden oluşan bir ifade bu.

سبحان الله وبحمده سبحان الله ... حمده

Sübhanallahi ve bi hamdihî sübhanal-
lahi’l-azim ve bi hamdihî deyin, vesaire.

Böyle çeşitli hadîs-i şerîflerde, yüzlerce
hadîs-i şerîfte bize bu zikirleri tavsiye etmiş-
tir.

Neden?

Bunlarla meşgul olarak zikir insana yerle-
şir. Ve insan zamanla hep Cenâb-ı Hakk’ı dü-
şünen, her işini Cenâb-ı Hakk’ın rızası için ya-
pan bir insan hâline gelir. Bu zorlamanın so-

nunda zorlama kalkar; bu hal, tabi bir hâle gelir. Her zaman; aldığında verdiği, kızdığında sevdiği, her türlü düşünce söz, iş ve faaliyetinde Cenâb-ı Hakk'ı düşünerek, Cenâb-ı Hakk'ın rızasına uygun hareket eden bir insan hâline gelir.

Onun için burada da birinci okuduğum hadîs-i şerîfte; “Her taşın, her ağacın yanında Allah'ı zikredin.” buyuruyor.

Tabi taş çoktur, ağaç da çoktur; insan her zaman karşılaşır. Böylece Cenâb-ı Hakk'ı çok zikretmek tavsiye edilmiş oluyor.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de âyet-i kerîme açıkça çok kelimesini kullanmış:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llâhe zikren kesîrâ.*¹ “Ey iman edenler! Allah'ı çok şekilde zikredin. Çok zikirle zikreleyin.”

¹ 33/Ahzab, 41.

وَسَبِّحْهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

*Ve sebbihûhu bükreten ve asîlâ.*² “Sabah akşam ona tesbih eyleyin.”

Çok zikredin, *zikren kesîren* diye beyan etmiş. Pek çok da âyet-i kerîme var. Seksen doksan kadar âyet-i kerîme görüyorum. Zikir hakkında Yüzlerce hadîs-i şerîf var.

O halde demek ki zikretmek, Kur'an'ın emri, Peygamberimiz'in emri, sünnet-i seniyyenin gereği, hakiki müslümanın şânı.

Zikretmemek kimin şanı oluyor?

وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

*Ve lâ yezkürûna'llâhe illâ kalîlâ.*³

âyet-i kerîmesinden böyle anlaşılıyor. Bu âyet-i kerîme münafıklar hakkındadır.

Ve izâ kâmû ile's-salâti kâmû kûsâlâ.
“Namaza kalktıkları zaman istemeye istemeye, tembeller gibi tembellene tembellene

² 33/Ahzab, 42.

³ 4/Nisa, 142.

kalkarlar.” *Ve lâ yezkürûna’llâhe illâ kalîlâ.*
“Allah’ı ancak çok az anarlar.”

Allah’ı anmazlar; ancak az anarlar. Çok az anıyorlar.

Demek ki bizim zamanımızdaki bazı zavallı müslümanlar; dereceyi münafıklardan da aşağıya düşürmüşler ki; “Münafıklar az zikreliyorlar.” diye Kur’ân-ı Kerîm’de bildiriliyor. Ama bizim zamanımızdaki sözde müslümanlar, ortada yalancı pehlivan gibi peşrev yapıp dolaşanlar, hiç zikretmiyor. O daha da kötü oluyor.

Sonra bu zikrin gösteriş için olmaması esas olduğundan, insanın kendisi ile Rabbi arasında bir mesele olduğundan dolayı da ikinci hadîs-i şerîfte; zikrin gizlice yapılması, bakanın görüp anlayamaması, dinlemek isteyenin duyamaması şeklinde yapılmasını tavsiye ediyor.

Zikrin sevabı çok fazladır. Bütün sevaplı amellerin başında gelir. En sevaplı iş olarak gelir. Ve hatta bütün ibadetler de zikirle olursa çok sevaplı olur. Zikirsiz olursa az sevaplı olur.

Savaşıyor; zikirle olursa sevabı çok olur. Namaz kılıyor; uyanık bir hatır ile, zikirle olursa sevabı çok olur. Oruç zikirle olursa sevabı çok olur. Hac da yine öyle...

Tefsir sohbetlerimizde okuyorum. Tamamen, tepeden tırnağa, ihramı giydiği andan, Arafat'a, Müzdelife'ye, Mina'ya kadar tavafta vesairede her zaman hac da zikirdir.

Onun için ibadetler de zikirle daha güzel oluyor, hakiki oluyor ve sevabı çok oluyor. Tabi her ibadetin bir sevabı var, ücreti var; yapılan ibadete göre Cenâb-ı Hakk'ın mükâfatı var.

Mesela Allah yolunda infak etmenin sevabı bire yedi yüz mislidir. Keseni açıyorsun, Allah yolunda paranı veriyorsun. Bir verdiğin zaman yedi yüz vermiş gibi, yedi yüz misli mükâfât veriyor Cenâb-ı Hakk.

Ama zikrullah, bundan da yüz kat fazladır. Bire yetmiş bindir. Hadîs-i şerîfte kesin olarak bildiriliyor, böyledir. Zikr-i hafî de, gizlice içinden zikretmek de, bunun yetmiş kat fazlasıdır. Dört milyon dokuz yüz bindir.

Tasavvuf kitaplarında anlatılan bir hususu beyan etmem lazım. Tasavvuf kitaplarında zikir üç mertebede anlatılır. “Üç çeşittir.” diye anlatılır.

Zikr-i cehri; “yüksek sesle, duyulabilir, görülebilir şekilde zikretmek.”

İşte bu adam zikrediyor. Kayda alabilirsiniz, duyabilirsiniz, görebilirsiniz. Bu zikr-i cehrî. Cehren, âşikâre olarak zikir yapıyor. *Zikr-i hafî*; bizim namazda, -mesela öğle namazında, ikindi namazında- Fâtiha’yı, sûreleri, tesbihleri söylediğimiz gibi, kendi duyabileceğimiz kadar, çok alçak bir sesle zikretmek olarak tarif ediliyor. Fısıltı şeklinde de olsa yine bir ses çıkıyor. Bir dudak kıpırdıyor, kulağını çok yanaştırırsa duyabilir.

Mesela Peygamber Efendimiz Beraat gecesinde bir secdeye kapanmış, yarı geceye kadar bir secdesine devam etmiş. Sonra kalkmış, doğrulmuş, bir daha gecenin öbür yarısına kadar o secdeye devam etmiş. O secde esnasında da dualar eylemiş.

Hiz. Âişe validemiz kulağını yanaştırınca ne dualar ettiğini duymuş. Hafifçe oluyor, yük-

sek sesle değil, “hafif sesli” mânasına. Hiç duyulmayan belli olmayan şekildeki zikre de *zıkr-i kalbî* derler.

Ağızını kapat, dilini de kısırdatma, sesini de çıkarma, içinden “Allah Allah” de. Tabi bunu kimse bilmez. Melekler de bilmez. Cenâb-ı Hak bilir sadece. O zaman bu zıkr-i kalbi, gönülden zikir oluyor. İçinden olmuş oluyor; bunun hiç sesi duyulmuyor.

Bu üç mertebede olur. Allahu âlem, bu ikinci hadîs-i şerifte geçen *zıkr-i hafî*’den maksat, *ez-zıkrü’l-hâmil* dendiğine göre fısıltı şeklindeki mânası olabilir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, haccedenlerin yüksek sesle zikrettiklerini duyduğu zaman da onlara ihtarda bulunmuştur.

“Ey insanlar! Bu kadar bağışıp çağırışmayın. Çünkü siz uzakta olan bir kimseye seslenmiyorsunuz, Cenâb-ı Hak her yerde hazır ve nâzırdır.” diye onları sükûnete, sekînete davet etmişti.

Onun için müslüman namaza yürürken, ağır ağır vakarla yürür, zikri yaparken ölçülü bir şekilde yapar. Çok yüksek sesle olmaz.

Bir keresinde senelerce önce burada gezerken bir şehre gelmiştik. Orada bir camide zikir yapıldı; ben böyle zikir görmedim. Hakikaten insanlar öyle terlemişlerdi ki ceketleri bile ıslanmıştı; hoplayarak, hareket ederek yapmışlardı.

Demek ki burada Peygamber Efendimiz, çok gürültülü olmayan sessiz bir zikri tavsiye ediyor. Zikr-i kalbî ise bunun da en ileri mertebesi olmuş olur. Onu hiç kimse bilmediği için sesin alçaltılması “Riya olmasın.” diyedir. Tamamen kalbinde olunca hiç kimse duymayacağı için riyadan en uzak şekli o olduğundan onun da mükâfâtı çok çok daha fazla olur.

Zikirle ilgili bu sayfada bir hadîs-i şerîf daha var. İbn Huzeyme ve İbn Hibban, Câbir *radıyallahu anh*’tan rivayet etmişler. Bütün müslüman kardeşlerimiz için bir müjde:

اِذْهَبْ فَنَادِ فِي النَّاسِ: اِنَّهُ مَنْ شَهِدَ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا
اللهُ مُوقِنًا، اَوْ مُخْلِصًا فَلَهُ الْجَنَّةُ.

*İzheb fe-nâdi fi'n-nâsi ennehû men şe-
hide en lâ ilâhe illallahu mûkinen ev muhlisan
fe lehü'l-cenneh.*

buyurmuş Peygamber *sallallahu aleyhi ve
sellem* Efendimiz.

Yanındaki zâta emreylemiş, belki Câbir
radıyallahu anh'a söyledi.

İzheb fe-nâdi. “Git ve nida eyle.”

“Yüksek sesle bağırır gibi bağırarak insan-
lara duyur.” Namaz için yüksek sesle ezan oku-
yoruz da duyuyoruz ya onun gibi.

Fe-nâdi. “Nida eyle. Yüksek sesle bağır,
insanlara duyur.” *Fi'n-nâs.* “İnsanların ara-
sında kalabalık olduğu yerde, toplu olduğu
yerde hepsine yüksek sesle nida et ki.” *Ennehû
men şehide.* “Kim şahitlik ederse.”

Neye şahitlik ederse?

En lâ ilâhe illallah. “Allah’tan başka ilah
olmadığına şahitlik ederse veyahut *eşhedü en
lâ ilâhe illallah* derse.”

Ama nasıl?

Mûkinen. “Şeksiz şüphesiz, tam bir inançla, sağlam bir kanaat olarak, ‘Allah’tan başka ilah yok’ diye söylerse, şahitlik ederse, dille söylerse veya *eşhedü en lâ ilâhe illallah* derse.” *Ev muhlisan.* “Yahut ihlasla; riyakârlıkla değil de, hâlis katıksız bir iyi niyetle söylerse.” *Fe lehü’l-cenneh.* “Ona cennet var.”

“O cennetlik olacak; git, bunu insanlara duyur.” diye, Câbir radiyallahu *anh*’e Peygamber Efendimiz emreylemiş.

“İhlâs ile yahut şeksiz şüphesiz, kesin bir şekilde” diye bildiriyor. Elhamdülillah biz de yine öyle şeksiz şüphesiz, *eşhedü en lâ ilâhe illallah* diyoruz ve *eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh* diyoruz.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bunu bu devirde insan tek başına söylerse yeter tabi ama bu devirde bir de tebliğ vazifesini iyi yapmamız gerekiyor. Çünkü İslâm düşmanları çok çalışıyorlar. Hem de çok güzel âlet edevat bulmuşlar, imkânları ele geçirmişler. Bir de zenginlemişler. Gerçi müslümanların da zenginleri var ama onların İslâm’ı yaymaktaki

gayretlerinden, İslâm düşmanlarının İslâm'ı söndürmek için yaptığı çalışmalar çok daha fazla ve çok daha çeşitli. Oturuyorlar kalkıyorlar, masaların başında, etrafında toplanıyorlar, derin derin düşünüyorlar. Uzmanları bu işin içine katıyorlar.

“İslâm'ı yeryüzünden nasıl yok edebiliriz? İslâm ülkelerini nasıl zayıflatabiliriz? Müslüman halkları nasıl baskı altında tutabiliriz? Nereden kandırabiliriz? Müslüman halkların, idarecilerini, idare edilenlerle nasıl düşman hâline getirebiliriz? Şuradaki halkı, buradaki halka nasıl düşman hâline getirebiliriz? “‘Müslüman milletler birbirleriyle iş birliği yapmasınlar.’ diye aralarını açmak için neler yaparsınız?” diye derin derin düşünüyorlar, büyük paralar ayırıyorlar.

Pek çok insanı; “Çalışın da müslümanların arasını bozun.” diye, bu işlere seferber ediyorlar. Casuslar gönderiyorlar ve iki komşu İslâm ülkesi birbirine kanlı bıçaklı düşman oluyor. Birleşme şöyle dursun, birbirlerini kıştır kıştır kesecek hâle geliyorlar. Düşmanlar böyle çalışıyor.

Tabi düşmanların çalışma şekilleri sadece bunlar değil. Okuduğunuz kitaplar, seyrettiğiniz filmler, romanlar, tiyatro eserleri, hikâyeler, birçok şeyler İslâm ülkelerine İslâm düşmanlarının bozuk fikirlerini, yamuk fikirlerini veya İslâm düşmanı olarak yaptıkları çalışmaları veyahut onları İslâm'dan koparıp başka bir bozuk veya bâtil, modası geçmiş, sönmüş, Allah indinde geçerli olmayan bir dine çekme çalışmaları yapıyorlar. Ve hakikaten de büyük müesseseler kuruyorlar, okullar üniversiteler açıyorlar, çocukları okutuyorlar. O okutma esnasında yavaş yavaş, onun da farkında olmayacağı bir şekilde kanaatlerini yavaş yavaş kafalarına sokuyorlar.

“Kısa bir zaman içinde olmaz. Ben bunu yavaş yavaş yapayım.” diye sinsi hareket ediyorlar.

Biliyorsunuz Arap ülkelerinde İslâm düşmanları, böyle yapmak için ilk iş olarak üniversiteler açtılar. Oralara İslâm düşmanlarını gönderdiler. Onlar Arapçayı da güzelce öğrendi. İslâm eserlerini de güzelce okudular.

Okuduktan sonra; “Nereden başlayıp İslâm’ı nasıl nereden alt edebiliriz? Müslümanların kafasını nasıl bozuyoruz?” diye kollarını sıvadılar. Çalıştılar, hâlen de çalışıyorlar. Üniversitelerden başladılar. O üniversitelerden yetiştirdikleri insanlar da onların maşaları olarak veya robotları olarak çalıştı.

Mesela Osmanlı İmparatorluğu’nun bölünmesinde şimdi Boğaziçi Üniversitesi’nin yerinde olan Amerikan Koleji’nde çok çalışma yapmışlar. Ve oradan yetişen insanlar, Bulgar komitecisi olmuş, Yunan milliyetçisi olmuş, Sırp milliyetçisi olmuş; Balkanları böyle koparmışlar. Bir de tabi düşman bilgili oldu mu, onu alt etmek daha zor oluyor.

Şimdi bakıyorsunuz Balkan ülkelerinde bizim zavallı Boşnaklara Arnavutlara Kosova’da kilere okuma fırsatı vermiyorlar. “Esnaf olsun, işçi olsun, cahil kalsın, ne olacak, ötekiler okusun, onlar yönetici olsun, onlar büyük işleri yapsınlar. Diğer ülkelerde dükkândan eve, evden dükkâna, tarlada, ziraatte, çapa ile güneşin altında uğraşsınlar.” diye okutmamaya gayret ediyorlar.

Hatta İslâm ülkelerinde kurdukları üniversitelerdeki eğitimin seviyesi düşük tutuluyor ki o ülkelerdeki insanlar kendi evlatları kadar iyi yetişmesin. Hatta eğer İslâm ülkelerinden onların ülkelerine tahsil yapmaya gitmişse, onlara doktora yaptırdıkları zaman kolay tarafından, çok çalıştırmadan, çok bilgi vermeden, hemen onlara unvanları kazandırıyorlar. “Bunlara bu kadar yeter!” diyorlar. “Çok kuvvetli yetişip de bizim karşımıza çıkmasınlar.” gibi çalışmalar yapıyorlar.

Bunları niçin anlatıyorum?

Bugün *eşhedü en lâ ilâhe illallah* diyen; ihlâsla, iman ile yakîn ile, imân-ı kâmil ile *lâ ilâhe illallah* diyen, buna şahitlik eden insanlar, bir de bu şahitliğini müesseseseleştirmeli. Müesseseler kurmalı, yüksek eğitim müesseseleri kurmalı ve halkın eğitime önem vermeli, halkı eğitecek çeşitli araç ve gereci kurmalı.

Televizyonlar birer araç. “Bakalım bizim Türkiyemiz’de haller nasıl?” diye, ben şimdi televizyonları seyrediyorum, beğenmiyorum.

“En akıllısı Deli Bekir, ol dahi zincirde yatur.” diye bir söz vardır. Televizyonları seyrediyorum; çok günahlı şeyler var.

Tabi RTÜK- Radyo Televizyon Üst Kurulu, bazı ölçeklerle hatalı gördüğü yayınları yasaklıyor, bir gün ceza veriyor, bir ay ceza veriyor filan ama tabi bir de onun ölçęęi başka. Onun cezalandırmak için elinde bulunan maddeler, -şöyle yaparsa cezalandırırım, böyle yaparsa cezalandırırım- bu maddeler başka.

Bir de Cenâb-ı Hakk'ın cezalandırması var. Cenâb-ı Hak; günahlı bir şey olduğu zaman cezalandırıyor. Kur'an'ın ahkâmına, dinin ahkâmına hadîs-i şerîfin, Peygamber Efendimiz'in sünnetine aykırı bir şey olduğu zaman günah olduğu zaman cezalandırıyor.

Onlara kim dikkat edecek?

O yayınları yapan mü'min insanlar dikkat edecek. "Aman, imana aykırı, ahlâka aykırı bir şeyler yapmayalım." diye düşünecek; bakıyorum, çok zayıf görüyorum.

Demek ki müslümanların çok çalışması lazım. O konularda çalışmalar yapması lazım ki bu *eşhedü en lâ ilâhe illallah*, Allah'ın varlığını birliğini bilmeyen herkes bilsin ve başka kanaatlerde olanlar, haça puta tapanlar da yola gelsinler. Bunlar için de tabi şöyle bir tasarımla yapılmalı:

“Birkaç yıl şöyle yaparız, ondan sonra böyle yaparız, ondan sonra şu olur, sonunda onları da *lâ ilâhe illallah* inancına kazanırız. Bâtıl inançtan kurtarıyoruz, cehennemde çatır çatır ebedî yanmaktan kurtarıyoruz.” diye çalışması lazım.

Kendisinin şahadet etmesi güzel, kendisini kurtarıyor. “Kendisini kurtaran hamiyetli insanlar biraz da başkalarını kurtarmaya çalışmalı” diyorum.

Gelelim bugünkü sohbetimin sonuncu - yine zikirle ilgili ama bu bir başka türlü zikir-hadîs-i şerîfine.

Bu da Deylemî tarafından Enes *radiyalahu anh*’ten rivayet edilmiş. Ve “*hasen* hadîs-i şerîf” diye kaydedilmiş. Hâfız İbn Hacer de - o da çok büyük bir alim- tasdik eylemiş. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* Efendimiz diyor ki;

c. Ölümü Zikreyle, Ölümü Hatırla

أَذْكُرِ الْمَوْتَ فِي صَلَاتِكَ، فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا ذَكَرَ
الْمَوْتَ فِي صَلَاتِهِ لَحَرِيٌّ أَنْ يُحْسِنَ؛ وَصَلَّ صَلَاةَ
رَجُلٍ لَا يَظُنُّ أَنْ يُصَلِّيَ صَلَاةً غَيْرَهَا؛ وَإِيَّاكَ وَكُلَّ
أَمْرٍ يُعْتَذَرُ مِنْهُ

Üzkürü'l-mevte fi salâtike ve inne'r-racüle izâ zekere'l-mevte fî salâtihi le-hariyyün en yuhsine -veyahut burada yahsüne diye hareketlenmiş ama belki yuhsine olsa daha iyi.- Ve salli salâte racülin lâ yezunnu en yusallî salâten ğayrehâ. Ve iyyâke ve külle emrin yu'tezerü minhü.

Üzkürü'l-mevt. “Ölümü zikreyle, ölümü hatırla.”

Ne zaman?

Fî salâtike. “Namazında.”

Bir gün gelip de öleceğini, bu dünyanın fâni olduğunu hatırla. Şimdi hayatta iken namazda Cenâb-ı Hakk'ın divanına duruyorsun ama bir gün de âhirette Cenâb-ı Mevlâ'nın divanında durup mahkeme-i kübrâda hesap vereceğini hatırla. Öleceğini, bir gün gelip saf

bağlanıp senin de cenaze namazının kılınacağını hatırla.

Hani Osmanlı şairi Baki ne demiş?

Kadrini sen ki musallada bilip ey Baki,

Durup el bağlayanlar karşına yârân saf saf.

“Kadrini musalla taşında bilip de ahababın karşında el pençe divan dururlar.” diyor.

Tabi o ahababın saf saf durması, kadrini bildiğinden bilmediğinden değil, mü’min öldüğü zaman cenaze namazını kılmak için ama şair işte öyle demiş.

Neyse, insan namaz kıldığı zaman cenaze namazını hatırlar veyahut öleceğini hatırlar. Cenâb-ı Hakk’ın huzurunda olduğunu bilir. Namazında ölümü hatırlamayı tavsiye ediyor.

Peygamber Efendimiz başka hadîs-i şerîflerinde her zaman ölümü düşünmeyi bizlere tavsiye ediyor. Buna *zikrû’l-mevt* derler. *Te-zekkür-ü mevt* derler, “ölümü hatırlamak.” Veya *tefekkür-ü mevt* derler. “Ölümü düşünmek.”

Tasavvufta da vazife olarak dervişe verilir. Çünkü ölümü düşünen insan, ölüme hazırlanır ve halis muhlis bir insan olur. Öyle maddî küçücük hesaplarla, onun bunun parasını alıp şunu bunu hortumlayıp, çalıp çırpıp ömrünü haramda geçirmez.

Efendimiz; “Namazda iken hatırlasın.” dedikten sonra *fe-inne’r-racüle* buyuruyor. Çünkü kişi *izâ zekere’l-mevte fî salâtihi*. “Namazında ölümü hatırlarsa.” *Fe hariyyün en yuhsine*. “Muhakkak ki daha güzel yapmaya yönelir.”

Elbette kulluğunu daha güzel yapar. *Yuh-sine*’nin mef’ulü zikredilmemiş veyahut buradaki gibi *hasüne* okunacak diye *en yahsüne*, “Güzel olmaya daha çok meyleder.”

Bu hâli daha uygundur. Namazda ölümü hatırlayınca, namazın dışında da daha güzel bir kul olur. “Nasıl olsa öleceğim.” diye hesaplı hareket eder, günahlardan uzak durur.

Ve salli salâte recülin lâ yezunnü en yusalliye salâten ğayrehâ. “Ve hem namazını da güzel kılar. Öyle bir kılar ki namazını bundan sonra bir daha namaz kılmayacağını düşünen

bir adamın, ‘bu sonuncu namazımmış’ gibi düşünen bir adamın namazıymış gibi kılar.” bu yuruyor.

Burada da bir şeyi hatırladık. Hemen *Hâtem-i Esam* Efendimiz *kaddesallahü sırrahu’l-azîz*’i hatırladık. Büyük velî, evliyâullah, kerametleri zâhir olan kimse.

O; namaza duracağı zaman çok güzel bir abdest alırmış.

Seccadesine oturduğu zaman nasıl düşünürmüştü?

“Azrail *aleyhisselam* arkamda, bu kıldığım son namaz” diye düşünürmüştü. Tabi başka şeyler de düşünürmüştü; onun çok güzel bir namaz kılışı var.

Demek ki mübarek bu hadîs-i şerîfi uyguluyor. “Bundan sonra bir daha namaz kılamayacağım, bu sonuncu namazım.” diye düşünürmüştü. Demek ki bu hadîs-i şerîfi okumuştü, onu uyguluyor.

Zaten sıradan bilginler ile evliyâullah, tasavvuf büyüklerimizin farkı buradadır. Sıradan bilginler bilgi çokluğu ile övünür, bilgisini arttırmaya çalışır. Ayaklı kütüphane gibi olmaya

çalışır. Bizim evliyâullah büyüklerimiz de öğrendiklerini uygulamaya çalışır, Allah'ın rızasını kazanmaya gayret eder. Bir şeyi okuduğu zaman; “Ben bunu nasıl uygulayacağım?” diye düşünür.

Ben de onun için sizlere her zaman söylüyorum. Aman bu vaazları “laf dinliyor” gibi, “laf olsun” diye dinlemeyin. Uygulamak aşkı ile azmi ile dinleyin. Resûlullah Efendimiz böyle buyurmuş:

“‘Uygulayayım.’ diye dinleyin.”

Sahabe-i kirâm ve eski selef-i sâlihînimiz de Kur’ân-ı Kerîm’i nasıl okurlarmış?

Onar onar âyetler şeklinde okurlarmış. Âyetlerin mânasını anladıktan sonra onların uygulamasını yaparlarmış. “O okuduğum on âyetin, aşrın uygulaması, gereği nedir, ne yapmam lazım?” diye onu yaparlarmış, uygularlarmış, hazmederlermiş; ondan sonraki on âyete geçerlermiş.

Sanıyorum bu devirdeki müslümanlar çok azaldı. Veya mumla arasan bulamazsın. Kur’an’ı okuyor, tamam “Hatmi indirdim.”

diye seviniyor ama “Kur’ân-ı Kerîm’i okuyayayım da uygulayayım. Anlaya anlaya okuyayım da ihlâslı ihlâslı uygulayayım.” diye düşünene rastladıysanız bana bildirin, ben de “Böyle mübarekler var.” diye vaazımda söyleyeyim.

O halde yapmıyorsak yapmaya başlayalım. Kıldığımız namazları sonuncu namazmış gibi düşüneceğiz. Ölümü anacağız. Namazı öyle kılacağız. Namazın erkânından çalıp çırpıp yerden tavuğun yem topladığı gibi secdeleri hızlı hızlı yapıp *es-selâmu aleyküm, es-selâmu aleyküm* yapıp, süb süb değil, “Sübhanallah” demeden hızlı hızlı bitirmeyeceğiz. İşin hakkını vererek, güzelce namaz kılacağız. Tâdil-i erkân ile hem de ölümü düşünerek Cenâb-ı Hakk’ın huzurunda olduğumuzu düşünerek...

Bir de sonuncu hadîs-i şerîfin son cümlesi var. Efendimiz muhatabına; namaz kılarken ölümü hatırlamasını söylediği kimseye bir de buyurmuş ki;

Ve iyyake ve külle emrin yu’teserü minhü. “Sonunda özür dilemek zorunda kalacağın herhangi bir işi yapma. Sonunda özür dileyeceğin işe yanaşma, aman ondan sakın.”

Kötü işi yapma. “Bunu karşı taraftaki duyarsa, benim böyle yaptığımı anlaşırsa özür dilemek zorunda kalırım.” diyeceğin işi en iyisi başından hiç yapma.

“Özür dilenecek bir iş, kötü iş demektir. Bu işi yapma!” diye bir ölçü veriyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz.

Biz de sonunda özür dilenecek hatalı işler yapmamaya gayret edelim.

Evet, bugün evinde misafir olduğumuz kardeşimizin niyetine göre, hâline göre Peygamber Efendimiz’in zikirle ilgili emirleri geldi. Bunların hepsi emirle başlıyor:

Üzküru’llâh. “Allah’ı zikret.” *İnde külli hacerin ve’s-şecer*. “Her taşın ve ağacın yanında.” *Üzküru’llâhe zikren hâmilen*. “Alçak sesle zikret.”

Bu da bir emirdir.

Üzkürü’l-mevte fî salâtike. “Namazda ölümü an.”

Bu da bir emir.

Ondan sonra da; *izheb fe-nâdi*. “Git insanlara nida et ki *lâ ilâhe illallah* diye şahadet

eden -ihlasla, tam bir imanla- muhakkak ona cennet var, diye müjdele.”

Bunların hepsi emir. O halde bu emirleri turalım, uygulayalım da Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in şefaatine, sevgisine nâil olalım. Hadîs-i şerîfleri ihyâ etmiş olalım. Çünkü sünnetleri, hadisleri ihyâ edene şehit sevapları verilecek.

O şehit sevaplarını kazanmak, hepimiz için çok güzel şey. Allah hepimizi şehit sevaplarına nâil eylesin. İslâm’a çok güzel hizmetler yapmayı nasip eylesin. Huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı nasip eylesin.

Bir de tabi siz Allah’ı zikrederseniz Allah da sizi zikreder.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

*Fe’zkürûnî ezkürküm ve’skürûlî ve lâ tekfurûn.*⁴

O da çok büyük bir şeref. Zikrettiğiniz zaman Allah’ın sizi zikrettiğini unutmayın. Elinizde tesbihiniz olsun; onu çeke durun. Sigara

⁴ 2/Bakara, 152.

tiryakileri sigarayı bıraksın, yolda giderken eline tesbih alsın. İşte bu onu oyalar, “Allah Allah” desin, diğer tesbihleri çeksin.

d. Sıkıntılara Karşı Sabır

Ne o tesbih elinde?

“Sigara tiryakisi idim. Kurtulmak için hocam emretti.” dersiniz. “İşte bunu yapıyorum; çok da faydasını gördüm.” diye başkalarına da tavsiye edersiniz.

Allahu Teâlâ hazretleri hepimizi İslâm için çalışıp İslâm’a çok faydalar sağlayan has hâlis müslümanlardan eylesin. Zikir ehli, fikir ehli, hal ehli, âhireti bilen, öleceğini düşünen, ona göre hasbi hareket eden, tam Allah’ın rızasına göre hareket eden kullardan olmayı, ihlâsla *lâ ilâhe illallah* inancı üzerinde durmayı ve onu yayacak çalışmalar yapmayı, malı ile canı ile her türlü imkânı ile müktesebatı ile İslâm’ı yaymaya çalışmayı nasip eylesin.

Sıkıntılar olabilir. Dünyanın birçok yerinde var. İşte Filistinli kardeşlerimiz, işte başka yerlerdeki baskılar... Bunların hepsi imtihandır.

Eski zamanda, eski ümmetlere mü'min oldukları için baskılar çok daha fazla olmuştur. Peygamber Efendimiz'in zamanında Mekke devrinde çok baskılar oldu. Dünyanın her yerinde "müslümanım" diyen insana imtihan için -kaderin cilvesidir- sıkıntılar gelir. Aman sıkıntılardan yılmayın, Cenâb-ı Hakk'a kulluğunuzda gevşemeyin. İmanınız artsın. Cenâb-ı Hakk'a tevekkül edin.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

*Ve men yetevekkel ala'llâhi fe-hüve hasbüh.*⁵ "Kim Allah'a tevekkül ederse artık Allah ona kâfidir."

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِ

*Ve'l-âkibetü li'l-müttekîn.*⁶ "Güzel sonuçlar mü'minlerin olacak."

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh!

...Kibirle, benlikle varlıkla varılamaz. Varırını yoğunu yak da gel derviş. Tabi varlıktan

⁵ 65/Talak, 3.

⁶ 7/Araf, 128.

geçecek ya, varlıktan terk-i dünya edecek ki o işte.

Ene'l-hak uğrunda çekilir dara.

Mansur'un camını çak da gel derviş.

“Ene'l-hak dedi.” diye Hallâc-ı Mansur’u, “Sen ne dedin, böyle laf mı olur?” diye darağacına çektiler.

Ama onu rumuzlu söylemiş. “Ene'l-hak demek, “ben hakkım” demek. “Vay, sen böyle küfür sözü söylüyorsun!” diye asmışlar ama onun maksadı küfür sözü değil.

...Doktorun sözünü dinlemiyor. “Şunu yeme” diyor, yiyor, “Bunu yapma” diyor, yapıyor.

İyi olur mu?

Teslim olacak. Hem de nasıl teslim olacak. Hiç itiraz etmediğini anlatmak için derler ki;

Ke'l-meyyiti beyne yedeyi'l-ğassâl.

“Ölüm acısının önünde meyyit nasıl durur. Hiç itiraz eder mi? Elini çek, oramı yıkama, tutma, etme diyebilir mi?”

Ne mümkün! Demiyor. Onun gibi tam teslim olacak. *Ke'l-meyyiti*, “ölü gibi” *beyne yedeyi'l-ğassâl*, “ölü yıkayıcının önündeki meyyit gibi” mürşide teslim ol. Mevtalar gibi tam teslim ol.

Sükût eyle. Görme, âmâlar gibi... Neme lazım, sus, söyleme, görme! Dır dır, vır vır konuşursa dervişlik gider. Ona buna bakar, onun bunun kusurunu görür; “Sen şöylesin hacım, sen böylesin hacım, niye öyle yaptın be kardeşim!” bilmem ne;

Allahu Ekber! Herkesin kusurunu görüyor, bu derviş olamaz.

Sükût eyle, görme âmâlar gibi... Lakin zamanında deryalar gibi coşup çağlayarak atla gel derviş! Dervişliğin adabına uy! Uyacaksın işte yâ hacım!

Bunu beğendim. Bunun namelerini duydun mu? Namesini duymadık ama sözleri güzel.

Çıkmasın sekâhüm remzi dilinden.

Dehr sûresinde bir âyet-i kerîmede, Rab-bimiz Tebâreke ve Teâlâ buyuruyor ki;

وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا

*Ve sekâhüm rabbühüm şerâben tahûrâ.*⁷

Cenâb-ı Hak, cennette, mü'min kullarına türlü nimetleri ikram edecek, edecek, edecek, edecek. Bir de onlara cennetin tertemiz meşrubatlarından ikram edecek. Baldan ırmaklar akıyor, sütten ırmaklar akıyor, cennetin ırmakları şırıl şırıl akıyor.

وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا

Ve sekâhüm rabbühüm şerâben tahûrâ.

“Ayrıca Cenâb-ı Hak onlara cennet meşrubatlarından sunacak.”

Cennet şarapları ama cennetin şarabı, haram şarap değil; cennetin şarabı “meşrubat” demek. Cennetin o feyizli, sonsuz derecede lezzetli, tatlı, güzel nimetlerinden Cenâb-ı Hakk cennette sunacak. Allah cümlemize nûş etmeyi nasip etsin.

Nûş etmek nasip etsin.

Çıkmasın sekâhüm remzi dilinden.

⁷ 76/İnsan, 21.

Dil burada yine gönül manasında.

“Gönlünden, kalbinden *ve sekâhüm rabbühüm* mânası hiç çıkmasın; bunu unutma.”

Rabbim mü'min kullarına, cennetlik kullarına cennet meşrubatlarının en güzellerini ikram edecek. Onu unutma hiç.

وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا

Ve sekâhüm rabbühüm şerâben tahûrâ âyeti hep hatırında olsun.

Çıkmasın sekâhüm remzi dilinden.

Mürşidini hak bil, çıkma yolundan.

Koku alacaksan mâna gülünden.

Rûhî'nin kalbine, bak da gel derviş.

Rûhî de şiiri yazan.

“Mânadan haber almak istiyorsun Rûhî'nin kalbine bak da gel.” demiş. Kendisi de demek ki bu işlerden anlayan bir zât.

Rûhî'nin kalbine bak da gel derviş.

Onun kalbine bakacaksın, o zaman mâna gülünden koku alacaksın. Demek ki Rûhî'nin

kalbi gülistan gibi, mâna gülleri dolu, hoş kokan şey çok. İç âlemi olgun, zengin, renkli bir kimse.

“Eğer o kokuları duymak istiyorsan gel de şu bizim bahçeye bir uğra.” diyor.

İddialı bir söz tabi. Ne yapalım, şair öyle demiş. Kimisi gerçeği söyler... Cenâb-ı Hakk vermişse söyle demişse söyler. Aslolan tevazudur.

Çün sana gönlüm müptela düştü.

Bu iki şiirden ikincisi. Buradan ne anladık?

Kimisi çok yükseklerden söyler.

Varını yoğunu yak da gel derviş.

Kimse yakamaz. Var mı bir tane varını yoğunu yakacak olan?

Olmuş. Yapanlar var. Geçen hafta anlattım. Feridüddin Attar'ın yanına gitmiş. Evliyâullahtan bir zât;

“Ölüme hazır ol, ölümden korkma, Allah'a kavuşmayı arzula.” filan diye nasihate başlamış.

“Palavrayı bırak! Bu söylediklerini sen yapabilir misin?” diyor Attar.

O zaman attarlık yapıyor, koku satıyor.
Daha henüz işin başında.

“Allah’ın izni ile yaparım.” diyor.

Yatıyor gözünün önünde , elini sağ yanağının altına koyuyor.

Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh diyor. Kul ruhu teslim ediyor. “Yaparım inşaallah, Allah’ın izni ile yaparım.” diyor. Sözünün eri.

Yok değil, olmuş; varını yoğunu her şeyini feda etmiş insanlar var. Kefenini boynuna dolamış da Allah yolunda cihad etmiş. Çoluk çocuğu, evi barkı, bağı bahçeyi terk etmiş. Yok mu dedelerimiz. Şimdi millet kılını kıpırdatmıyor, kaşını kaldırmıyor.

“Olmaz öyle şey!” diye kaşını kaldırırsa yetecek; onu bile yapmıyor. Öhö öhö dese birisi, birisi laf söyleyince bütün salon öksürse, itiraz etse yine boğulacak sesi. Kimse ne öksürüyor ne tıksırıyor. Ne kaşını kaldırıyor ne kılını kıpırdatıyor. Allah’ın dinine saldıran saldırana, hücum eden edene.

Allah'ın mü'min kulları, dinlerinin savunmasında hiç gayrete gelmiyor. Ama komşusunun ineği bunun bağına girse tüfeği alır, çıkar. Öteki köyün inekleri, bu köyün merasına gelse bütün köy silahlanır, iki köy birbiri ile harp eder. Birisi birisine yan baksa, bir laf söylesen...

Bunu yapamaz. “Varını yoğunu yak da gel!” de, yapamaz.

Mansur’un camını çak da gel derviş.

Cam, “kadeh” demek, “Mansur’un kadehinde çak da gel.” “Çek”tir o. “O kadehten sen de çek

Erenler bâbından koku al koku.

Ârif ol Kitab-ı elest’i oku.

Mâna tezgâhında divanlar doku.

Hülleyi sırtına tak da gel derviş.

Eh, inşaallah... Burnu kuvvetliyse güzel kokuları alır, merakı varsa ârif olmak için kitapları okur, mânaları kafasında, gönlünde düşünür. O zaman mâna tezgâhlarında dokunmuş ipeklileri, cennet hüllelerini takarsın. Mevta- lar gibi mürşide teslim ol; çok zor...

Birisi halvete girmiş, halvetten çıktıktan sonra; “Tamam” demiş, “Ben de artık mürşidim.” Hocamız (Mehmed Zahid Kotku) haber gönderiyor.

“Ne var? O mürşitse ben de mürşidim, ben de halvete girdim!” diyor.

Şaka değil gerçek. Hocamız; “Yapmayın, etmesin.” diye haber gönderiyor. Fırsatı ele geçirdi. Sanıyor ki halvete girince iş bitiyor.

Televizyon almış; “Hocam, düğmesi elimizin altında değil mi, kapatıveririz!” diyor.

Kapatamazsın! Onları şeytan böyle hazırlar.

...pahasına ey dost can bahâ düştü. “Seni kim buldu ise kendi yok oldu.”

Demek ki ücret can, can gidiyor.

“Kim seni buldu ise can elden gidiyor.”

“Demek ki kavuşmanın ücreti can vermekmiş.” diyor.

Aşka uşşâkın davet etmişsin.

Can kulağına ol sada düştü.

“Âşıklarını aşka sen davet etmişsin; canının kulağına o seda düştü. Ben de onu duydum.”

Bu Niyazi'nin vücudunda zerre komadı hep beka düştü.

“Vücudunda zerre bırakmadı, hep beka düştü.” diyor.

Bu eski şiirleri bilmeyenler orada da herhalde bir yanlışlık yapmış olabilir. Bunlardan bildiğimiz ilahi yok değil mi?

Senin açtığın sayfayı okuduk, hacı efendi. Velakin bunların yarısı ilahi değil, yarısının bes-tesini bilmiyoruz. Şimdi bir tanesine elini koy bakalım, gözünü kapat.

Durmaz yanar vücudum Allah.

Bu ilahiyi gösterdi...

Kur'ân-ı Kerîm'i getir, aç bir sayfa, koy bakalım, ne nasihat çıkacak?

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
18 Şa'bân 1421 / 15.11.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü